

Національна академія наук України
Інститут регіональних досліджень

На правах рукопису

Сінькевич
Надія Іванівна

**КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ
ТЕРИТОРІАЛЬНО-ВИРОБНИЧИХ КОМПЛЕКСІВ**

Спеціальність: 08.09.02 - Зайнятість та ринок праці.

А в т о р е ф е р а т

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Л Ъ В І В - 1 9 9 6

ЛННБ України ім.В.Стефаника

00740112 (F)

Національна академія наук України
Інститут регіональних досліджень

На правах рукопису

Сінькевич
Надія Іванівна

**КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ
ТЕРИТОРІАЛЬНО-ВИРОБНИЧИХ КОМПЛЕКСІВ**

Спеціальність: 08.09.02 - Зайнятість та ринок праці.

А в т о р е ф е р а т

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Л Ъ В І В - 1 9 9 6

113 5 1.
Робота виконана в Інституті регіональних досліджень НАН України.

Науковий керівник - доктор економічних наук, професор **Побурко Я.О.**

Офіційні опоненти:

- доктор економічних наук, професор **Пітюлич М.І.**;
- кандидат економічних наук, доцент **Заблоцький Б.Ф.**

Провідна організація: комітет професійної освіти управління освіти Львівської обласної держадміністрації.

Захист відбудеться "14" березня 1996р. о 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д.04.10.01 по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук в Інституті регіональних досліджень НАН України за адресою: 290026, м. Львів, вул. Козельницька, 4.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Інституту регіональних досліджень НАН України.

Автореферат розіслано "13" лютого 1996р.

Вчений секретар
спеціалізованої ради,
кандидат економічних наук

ЛНБ ім. В. Стефаніка
АН України

В.І.Жовтанецький

1. Загальна характеристика роботи

1.1. Актуальність теми. Відбудова економіки незалежної України, пошуки шляхів виходу з економічної кризи посилити увагу до методів економічного програмування. Верховною Радою України прийнято рішення про розробку національних, державних, регіональних, галузевих програм. Напрацьовано ряд різноманітних підходів до розробки програм розвитку різного терміну дії для територіально-виробничих комплексів держави в цілому, окремих територій, підприємств. На базі цих підходів розробляються довго-, середньо- та короткострокові програми для суб'єктів різного рівня господарювання, в т.ч. для регіонів, зокрема, "Програма розвитку Карпатського регіону", "Програма розвитку Полісся", "Програма розвитку Поділля".

Розроблено ряд галузевих програм, зокрема, розвитку паливно-енергетичного комплексу та ін. Розробляється програма розвитку агропромислового комплексу та ін.

Теоретичною базою для розробки цих та інших програм є розробки вітчизняних науковців, зокрема, Ради по вивченню продуктивних сил України НАН України, Науково-дослідного Інституту Мінекономіки України, Інституту регіональних досліджень НАН України, Інституту промисловості НАН України, Інституту економіки НАН України та ін. Певний досвід розробки програм соціально-економічного розвитку територій накопичено на обласному рівні. Так, у Тернопільській області було розроблено більше 20 комплексних та цільових програм.

Однак, деякі важливі питання використання програмно-цільових методів в управлінні розвитком територій не знайшли свого належного вирішення ні в теоретичному, ні в прикладному аспектах. До них відносяться питання забезпечення реалізації програм розвитку ТВК ресурсами різного виду, зокрема, такими як фахові знання виконавців програмних завдань. Нерозв'язанність цих питань в теоретичному аспекті зумовлює невідповідність професійної підготовки кадрів потребам народного господарства. Наслідком розвитку цього є те, що ряд державних, галузевих та регіональних програм розвитку виробництва залишаються нереалізованими.

1.2. Мета та завдання дисертаційного дослідження. Метою даного дисертаційного дослідження є розробка методичних підходів до вдосконалення системи фахового забезпечення розвитку територіально-виробничих комплексів обласного рівня, на основі використання програмних методів.

Відповідно до мети дисертаційного дослідження в роботі розв'язуються такі завдання:

- аналіз збалансованості потреби і забезпечення кадрами розвитку ТВК;
- аналіз досвіду використання програмно-цільових методів, визначення їх місця і ролі в управлінні розвитком територій;
- класифікація видів забезпечення програм розвитку ТВК;
- класифікація напрямків розробки програм розвитку ТВК;

- розробка пропозицій щодо побудови системи забезпечення мотивації виконання заходів розвитку ТВК;

- розробка пропозицій щодо побудови системи фахового та загальноосвітнього економічного забезпечення розвитку територіально-виробничих комплексів.

1.3. Предмет та об'єкт дослідження. Предметом дослідження дисертації є методологічні та методичні положення, принципи і способи, що стосуються побудови системи кадрового забезпечення програм розвитку територіально-виробничих комплексів.

Об'єктом дослідження взято територіально-виробничий комплекс обласного рівня.

Статистичні матеріали, які вивчались у дисертації стосуються територіально-виробничого комплексу Тернопільської області.

1.4. Методологічна база дослідження. Методологічною основою виконання дисертаційної роботи послужили системотехнічні підходи до вирішення складних соціально-економічних явищ і процесів, теоретичні положення щодо формування соціально орієнтованої ринкової економіки.

Використано наукові праці українських та зарубіжних вчених з питань планування та управління розвитком території, матеріально-технічного, фінансово-економічного та кадрово-освітнього забезпечення програми розвитку територіально-виробничих комплексів.

1.5. Наукова новизна. Науковою новизною дисертаційного дослідження є:

- визначення структури механізму забезпечення програм розвитку територіально-виробничих комплексів;

- обґрунтування ролі і місця кадрового забезпечення в системі забезпечення програм розвитку ТВК;

- методичний підхід до побудови системи фахового забезпечення реалізації програм розвитку територіально-виробничих комплексів;

- обґрунтування напрямків розвитку системи підготовки спеціалістів робітничих професій;

- обґрунтування напрямків розвитку загальноосвітнього економічного забезпечення програм розвитку ТВК:

1.6. Теоретичне і практичне значення. Теоретичні розробки та методичні підходи, що сформульовані в дисертації, є внеском у систему знань про методи управління розвитком виробництва, зокрема, в методи побудови механізму забезпечення програм розвитку територіально-виробничих комплексів.

1.7. Апробація результатів дослідження. Теоретичні положення дисертаційної роботи доповідались на науковому семінарі Інституту регіональних досліджень НАН України "Проблеми використання виробничого та науково-технічного потенціалу України".

Основні положення і висновки, що містяться в дисертаційній роботі опубліковані в препринті, наукових статтях. Загальний обсяг публікацій - 2.7 д.а.

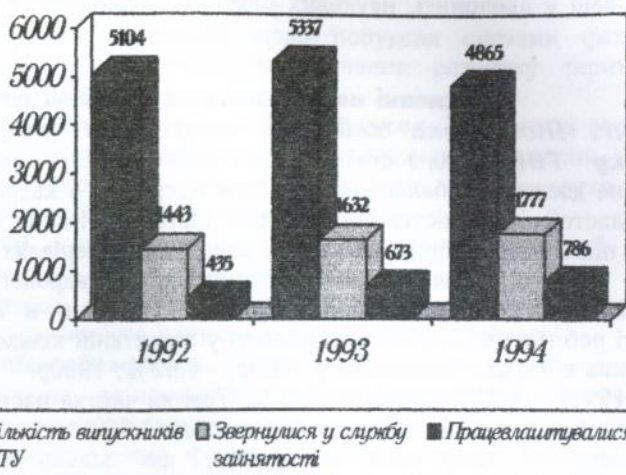
2. Основні положення дисертаційної роботи.

2.1. Підготовка кадрів і потреба в спеціалістах для розвитку ТВК. Аналіз статистичних даних показує, що на сьогодні в Україні не досягнуто збалансованості між потребою в кадрах для розвитку ТВК областей і кількістю спеціалістів, підготовка яких здійснюється в системі підготовки кадрів. Це добре видно на матеріалах Тернопільської області. Тут має місце відносно нижчий рівень кадрового забезпечення територіально-виробничого комплексу від середнього в Україні. Частка кількості робітників і службовців області у загальній кількості робітників і службовців в Україні становила у 1985р. - 1.62%; 1990р. - 1.78%; 1991р. - 1.79%; 1992р. - 1.81%; 1994р. - 1.87%. Тоді як частка населення області в загальній кількості населення України складає 2.3%.

Разом з тим, слід відзначити, що кількість підготовлених спеціалістів має тенденцію до росту. Починаючи з 1992р., частка кількості спеціалістів масових професій у Тернопільській області у загальній кількості підготовлених ПТУ в Україні більше від частки населення області у загальній кількості населення в Україні в 1.23 раза. Однак, як показує аналіз, номенклатура спеціальностей, що формується учбовими закладами області не повністю відповідає потребам територіально-виробничого комплексу. Так, якщо на початок 90-х років для промисловості середньорічна додаткова потреба в кваліфікованих робітниках становила 4300 чол., то учбовими закладами здійснювалась підготовка лише 700 чол. Для сільського господарства середньорічна потреба становила - 3700 чол. Фактично здійснювалась підготовка 1400 чол. спеціалістів. Для потреб народної освіти і культури області потреба становила 60-70 чол., фактично готувалось біля 2300 чол. і т.д.

2.2. Кадрове забезпечення розвитку ТВК у зв'язку з входженням ринкові відносини. Система підготовки кадрів в Україні, що мала місце в недавньому минулому, була орієнтована на масову підготовку робітників невисокої кваліфікації з обмеженої кількості спеціальностей, до того ж, як правило, в інтересах окремих відомств. Відомча орієнтація на "валовий випуск" привела до того, що структура підготовки спеціалістів не узгоджувалася з реальними потребами виробництва. Типовою стала ситуація, коли окремих спеціальностей і професій мав місце значний надлишок, а з інших - дефіцит кадрів. Багато випускників не мало змоги працевлаштуватися.

Слід сказати, що описана ситуація продовжується і в нинішній час, час переходу до ринкових відносин. Так, у Тернопільській області у 1992р. до служби зайнятості зверталось 28% із загальної кількості випускників ПТУ працевлаштовано з них лише 30%, у 1993р. відповідно - 31% і 41%, 1994р. - 37% і 44% (мал.1).

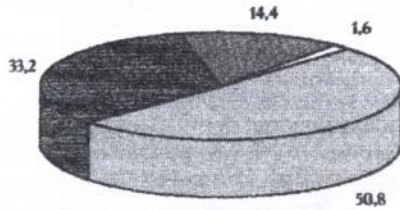
Мал.1. Працевлаштування випускників ПТУ через службу зайнятості у Тернопільській області.

Аналіз ситуації із зайнятістю, що склалась в народному господарстві Тернопільщини в період переходу до умов ринкового господарювання свідчить, що багато громадян з вищою освітою, спеціалістів з професійно-технічною освітою залишилися поза межами виробничого процесу.

Кожні четверо з п'яти безробітних - це громадяни, що мають вищу або професійно-технічну освіту (мал.2.). Причиною такого явища є, передовсім, невідповідність освітніх знань, набутих цими громадянами в навчальних закладах потребам галузевого розподілу праці в області.

Залучення цих людей до сфери виробництва вимагає створення певної системи перепідготовки кадрів. Передовсім, необхідно розширити базу підготовки спеціалістів для галузей сільського господарства, харчової і легкої промисловості, для роботи в сфері обслуговування, в тому числі і в рекреаційному комплексі регіону, тощо. Виходячи із загальних тенденцій розвитку, які на даний час склалися у світовому господарстві, процесів впровадження у виробництво досягнень науки і техніки, слід передбачити збільшення в Україні кількості спеціалістів по таких укрупнених спеціальностях як електроніка, телемеханіка, робототехніка, автоматика, контрольно-вимірювальна апаратура та деякі інші.

Низький рівень забезпечення ТВК області кваліфікованими спеціалістами є, на наш погляд, однією з причин падіння обсягів виробництва, обсягів інвестицій у розвиток виробництва. Інтерес до підприємництва, що виник у великій кількості людей на початку 90-х років (мал.3.) не був підкріплений знаннями про методи і форми ефективного господарювання, про керування мотиваційними інтересами у працюючих тощо.

□ Громадяни з вищою освітою	■ Громадяни з професійною технічною освітою	■ Громадяни з загальною середньою освітою	□ Громадяни без освіти
-----------------------------	---	---	------------------------

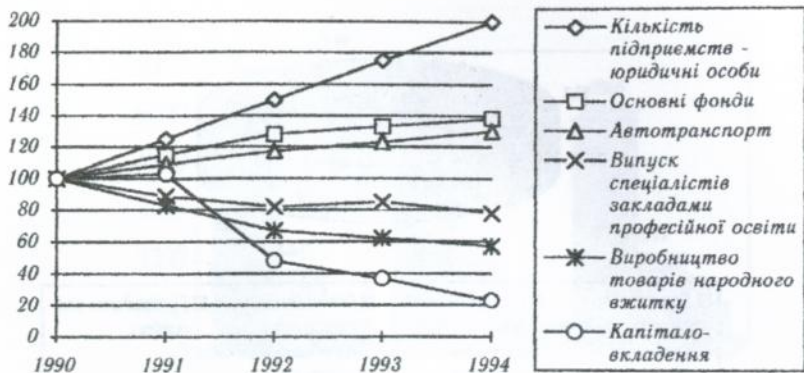
Мал.2. Структура контингенту безробітних у Тернопільській області за освітнім цензом (1994р.).

В найближчі роки під тиском ринку, зменшенням попиту на працю, здійсненню значних структурних зрушень в економіці слід очікувати активізацію вивільнення робітників.

Проблема зайнятості має і матиме місце надалі тому, що ринкові механізми і структурна переорієнтація народного господарства підвищила вимоги до якості працівників, їх професіоналізму, дисципліни. Не всі, хто зайнятий сьогодні, готові до цих динамічних змін. Той, хто менше адаптований до нової економічної ситуації, змушений дбати про набуття відповідної кваліфікації.

Тобто впровадження ринкових відносин в економічне життя України заострило проблему підвищення ефективності фахового навчання. Крім цього, виникла потреба навчання людей, що почали займатися підприємництвом, економічними методами управління. Постає потреба навчання великої кількості спеціалістів нового типу методами управління виробництвом в умовах ринку. В основі створення такої системи навчання доцільно використати програмно-цільовий підхід.

2.3. Програмно-цільовий підхід до управління розвитком ТВК. Підхід, характерний для умов командно-адміністративної системи, детально розроблявся і реалізовувався в колишньому СРСР. Так, Держпланом СРСР від 3 липня 1980р. №117 були схвалені "Основныи методические Положения по разработке целевых комплексных народнохозяйственных программ". Згідно з цим Положенням цільово-комплексна народногосподарська програма (ЦКП) - це директивний і адресний документ, що являє собою ув'язаний по ресурсах, виконавцях і термінах виконання повний комплекс соціально-економічних, виробничих, науково-дослідних, організаційно-господарських і ін. завдань і заходів, спрямованих на реалізації найбільш ефективними шляхами народногосподарської проблеми, розв'язок якої вимагає участі ряду галузей, міністерств, місцевих органів влади.

Мал.3. До характеристики тенденцій розвитку ТВК.

Не дивлячись на очевидну конструктивність даного визначення, розробка програм розвитку ТВК згідно з ним не увінчалась успіхом. Насамперед, тому, що територіально-виробничий комплекс є дуже складною системою, яка включає тисячі і тисячі суб'єктів. Програма розвитку ТВК мала б бути такого ж ступеня складності. Для ринкових умов господарювання скласти програму, яка б документально ув'язувала в єдине ціле по ресурсах, виконавця, термінах виконання заходи для вирішення певної проблеми (наприклад, підвищення рівня доходів населення регіону) в принципі можливо. Проте недоцільно, бо така програма через жорсткість зв'язків між елементами буде не діловою після першого збою. Доцільніше встановити певні цілі, яких уряд чи місцеві органи влади намагаються досягнути, визначити важелі зацікавлення і стимулювання участі суб'єктів, що знаходяться на даній території, виконувати роботу по досягненню поставлених цілей.

Заслуговує на увагу підхід, характерний для умов управління розвитком ТВК в країнах розвиненої економіки. У післявоєнні роки методи, програмно-цільові методи (програмування) розвитку національної господарської діяльності широко застосовувались в країнах Європи, Америки і Азії. Напрацьовано ряд різноманітних форм і методів програмування розвитку господарської діяльності. Але для всіх них характерними ознаками є:

- глибокий науковий прогноз розвитку економічних процесів;
- чітка цільова спрямованість програм на захист інтересів держави (регіону);
- індикативність (рекомендаційність) програм;
- застосування системи стимулів для зацікавлення приватних та державних підприємств у виконанні державних рекомендацій.

При таких обставинах приватні фірми не можуть не рахуватися з державною програмою, особливо, якщо в ній передбачені узгоджені плани крупних монополій і плани економічної політики держави. Такі програми є тим орієнтиром, без якого корпорації не можуть і не хочуть обходитися.

Разом з тим, коли ринкова кон'юнктура створює умови для одержання високих прибутків (порівняно вищих) поза межами державних програм, підприємства можуть не дотримуватися рекомендацій програм, не боячись ніяких санкцій зі сторони держави.

Тобто методи програмування розвитку економіки в державах з розвиненими ринковими відносинами не мають прямої регулюючої дії, а є доповненням до методів прямого і непрямого регулювання.

У таких умовах зростає роль прогнозу та рекомендацій щодо вибору конкретних напрямків ТВК, а відтак і прогнозу потреби в спеціалістах для виконання програмних заходів.

2.4. Місце системи побудови кадрового забезпечення в механізмі реалізації програмного підходу до вирішення питень розвитку ТВК. Механізм реалізації програмного підходу до розвитку ТВК включає, на наш погляд, як основні, такі шість блоків: прогнозування розвитку ТВК; розробка програмних заходів щодо розвитку ТВК; забезпечення економічних мотивацій виконання заходів програм; організація державних замовлень і контрактів на виконання державних завдань, фахове та освітнє загально-економічне забезпечення розвитку ТВК (мал. 4).

Визначальними в цьому механізмі є перші два блоки, якими здійснюється прогнозування розвитку ТВК області в системі господарського комплексу країни, встановлюються цілі і завдання, яких треба досягти в програмному періоді та розробляються заходи щодо реалізації даних цілей.

Структуризацію розробок прогнозів цілей, завдань та програмних заходів щодо їх реалізації в сучасних умовах господарювання доцільно здійснювати за такими двома напрямками: 1) розвиток виробничого потенціалу і сфери зайнятості; 2) раціональне ресурсоспоживання (мал. 5).

2.5. Вдосконалення системи підготовки фахівців робітничих професій. Вагомий внесок у вирішення проблеми фахового забезпечення розвитку територіально-виробничого комплексу покликана здійснювати система професійно-технічної освіти, мережа якої постійно розвивається. Так, станом на 1 січня 1995 року в Тернопільській області функціонувало 24 професійно-технічних училища: 11 міських, 12 сільських та одне училище - агрофірма. Одне з училищ реорганізовано в коледж Тернопільського приладобудівного інституту. В області функціонує учбово-методичний центр, санаторій-профілакторій і централізована бухгалтерія професійної освіти. Середньорічний контингент учнів становить 14071.

Щорічно випускається біля 5300 спеціалістів робітничих професій, біля 100 спеціальностей, наймасовішими з яких є: кравець (біля 500 випускників в рік); муляр-штукатур (100); столяр-паркетник (180); монтажник-слюсар радіоапаратури (100); кухар-кондитер (85); тракторист-машиніст широкого профілю (700); майстер сільського будівництва (200) і ін.

Мал. 4. Схема реалізації програмного підходу до вирішення питань розвитку ТВК.

Подальший розвиток системи професійної освіти необхідно здійснювати, на наш погляд, по таких напрямках:

1. Ширше запровадження ступеневої підготовки кадрів: загальноосвітня школа (ПТУ) - коледж - інститут (університет). Це дозволить здійснювати більш кваліфікований відбір талановитої молоді для навчання в учбових закладах вищої кваліфікації. В Тернопільській області доцільно, на наш погляд, на базі одного з ПТУ створити коледж Львівського сільськогосподарського інституту і ін.

2. Розширення контингенту випускників комплексних професій.

У 1994 р. конкурс на ці професії становив біля 5 чол. на одне місце.

Це такі групи комплексних професій.

- 1). Домашня господиня (швачка, кухарка, валеологія, фітознавство).
- 2). Тракторист-машиніст широкого профілю (тракторист, машиніст, водій автомобіля).

3). Майстер сільського будівництва.

4). Верстатник-монтажник широкого профілю.

Необхідно розширити контингент учнів, що набувають спеціалізованих професій, в тому числі таких, як:

- машиніст кранів, токар, фрезерувальник;
- годинникар, перукар, фотограф, майстер по ремонту холодильних установок;
- реставратор художньо-декоративного оформлення;
- закрійник, різбляр по дереву, слюсар-сантехнік і ін.

Потрібно ввести навчання нових професій: секретар-референт, діловод, фермер і ін.

Мал. 5. Класифікація напрямів розробки програм розвитку ТВК.

3. При формуванні профілю ПТУ необхідно домогтися більш чіткої орієнтації на задоволення потреб профільних для промисловості області підприємств, зокрема, таких виробничих об'єднань як "Текстерно", Комбайновий завод, завод "Світлоприлад", "Оріон", "Сатурн" і ін. Для цих підприємств необхідно підвищити якість підготовки спеціалістів таких робітничих професій, як: прядильник, ткач, верстатник широкого профілю, слюсар механоскладальних робіт, електро- і газозварювальник, інструментальник, токар і інших.

4. Відлагодження інформаційних зв'язків та фінансових відносин в системі ПТУ - підприємства (потенційні замовники спеціалістів робітничих професій) - центри зайнятості населення. Це дозволить домогтися концентрації коштів по підготовці найбільш потрібних для народного господарства області спеціалістів робітничих професій.

2.6. Основні завдання освітнього загально-економічного забезпечення розвитку ТВК. Крім вдосконалення фахової підготовки спеціалістів господарського комплексу, великого значення набуває в умовах переходу до ринкових відносин навчання молоді методам цивілізованого підприємництва, в тому числі менеджменту, вмінню сформулювати і застосувати на практиці загальні принципи управління, що притаманні для суспільної організації, навчання молоді бути підприємливою людиною здатною добиватися конкретних економічних і соціальних результатів, вмінню знайти і практично реалізувати оригінальні, нестандартні рішення, часом пов'язані з господарським ризиком.

Необхідно ліквідувати суперечність між формальною і реальною освітою. Навчальні заклади готують кадри, практично не цікавлячись ситуацією на ринку праці з тих чи інших професій і спеціальностей. Разом з тим, працедавець, в першу чергу, хвилює не те, що робітник, який наймається, закінчив, а що конкретно він вміє робити в тій чи іншій сфері. Ліквідація названої суперечності буде багато в чому сприяти стабілізації стану справ на ринку праці.

На сьогоднішній день виробництво економічно не зацікавлене в удосконаленні якісного складу працюючих, особливо молодих працівників. Це обумовлене тим, що підприємства, в першу чергу, стурбовані виживанням, а завдання довготривалого характеру (в тому числі створення зв'язаних з якістю робочої сили передумов для майбутніх технологічних оновлень) поки що відходять на задній план.

Удосконалення системи підготовки і перепідготовки кадрів сприяє виходу держави з економічної кризи. Необхідно активізувати діяльність і регіональних органів по організації прогнозування, постійному обліку і аналізу в територіальному і галузевому розрізах потреб в кваліфікованих робітниках і спеціалістах, створенню умов для їх підготовки.

Структуру основних завдань вдосконалення системи фахового та загально-економічного забезпечення програм розвитку ТВК показано на мал. 6.

2.7. Соціально-підприємницька орієнтація молоді. Важливе значення в системі фахового і загально-економічного навчання має блок, що має вирішувати питання підприємницької діяльності молоді, формування належного світогляду в системі загальних соціальних цінностей, акумуляції досвіду, набутого в соціальному середовищі.

Інтерес до підприємництва, включення в нього ефективніше здійснюється в сприятливому середовищі, там, де сім'я, знайомі і друзі, педагогічний колектив за місцем навчання підтримують і сприяють швидкій адаптації молодих людей до нового для них середовища. Підприємницький намір в певній мірі корелюється з освітою батьків та родом їх занять, хоча відмічені фактори відіграють помітну роль в орієнтації на підприємництво.

Якісна неоднорідність учнівського контингенту в плані орієнтації на підприємництво, без сумніву, вимагає диференційованого підходу у процесі навчання, хоча в цій роботі можна виділити і ряд загальних напрямків:

- свідоме формування інтересу до підприємництва;
- ознайомлення з науковими принципами і закономірностями підприємницької діяльності;
- включення в підприємницьку діяльність і практичне ознайомлення з технологією підприємництва.

Завдання полягає в тому, щоб спрямувати цей процес в організоване русло, поставити його на наукову основу, що вимагає:

- вивчення інтересів і схильності дітей, в т.ч. орієнтації на підприємництво;
- запровадження дисциплін по вивченню економіко-правових основ організації підприємницької діяльності;

- сприяння розвитку в ПТУ, технікумах різних форм підприємницької діяльності;
- практична допомога учням стосовно включення в підприємницьку діяльність за межами училища, технікуму.

Мал.6. Основні завдання вдосконалення системи базового і загально-економічного забезпечення розвитку ТВК в умовах ринкових відносин.

2.8. Підвищення рівня професійної підготовки викладачів.

Включення підрастаючого покоління в ринкові відносини, підприємництво вимагає значних зусиль по перебудові системи народної освіти. Зусилля, в першу чергу, повинні бути спрямовані на підвищення фахового рівня педагога як основної фігури навчального процесу, його готовності реалізувати свої функції в умовах адаптації економіки до нових методів господарювання.

Цей процес не може відбуватись безболісно, оскільки глибокі зміни вносяться не тільки в структуру навчально-виховного процесу, але і в свідомість педагогічних працівників, що вимагає творчого переосмислення, освоєння нових, раніше невідомих знань. Акцентування уваги на цьому зв'язано з необхідністю бути готовим до того, що ці нововведення можуть зустріти опір з боку певної категорії працівників. У зв'язку з цим основними напрямками діяльності регіональних органів професійно-технічної освіти в питанні підготовки учнівської молоді до підприємництва в нинішніх умовах повинні бути:

- подолання упередженого ставлення до підприємництва з боку окремої частини учнів та викладацького складу;
- поступове утвердження в свідомості учнівської молоді необхідності засвоєння основ бізнесу, готовності включення в процес підприємництва;
- перепідготовка кваліфікованих викладацьких кадрів ПТУ, технікумів здатних забезпечити викладання економічних дисциплін на належному науково-методичному рівні, створення в областях Карпатського регіону інформаційно-консультативних центрів при вищих навчальних закладах із залученням до цієї роботи висококваліфікованих фахівців;
- розробка методичних комплексів, навчальних програм, підручників і посібників з основ економічної теорії, бізнесу, менеджменту, маркетингу.

2.9. Створення системи економічних мотивацій підвищення рівня підготовки кадрів. Одним із вижливих елементів формування ефективної зайнятості є створення системи економічних мотивацій підвищення якості підготовки кадрів. Тут має місце дві групи проблем. *Перша* з них охоплює проблеми пожевлення економічної ситуації і інвестиційної активності в регіоні. *Друга* - проблеми вдосконалення системи оплати праці, розширення можливостей одержання населенням додаткових доходів, розвитку системи соціальних виплат та інше.

При вирішенні першої групи проблем велике значення має розробка відповідних методів впливу на зайнятість населення при здійсненні структурних змін в економіці і розвитку нових форм власності. Стихійному процесу деструктуризації виробництва, який почався під впливом ринкових перетворень, необхідно надавати керований характер. Іншими словами, держава повинна стимулювати утворення і перетворення робочих місць (*звичайно, на нових принципах інвестування*), в життєзабезпечувальних виробництвах, а також в найбільш розвинутих у технологічному відношенні галузях економіки.

Для зниження тиску на ринок праці молоді можна розширити її підготовку в денних учбових закладах (*при скороченні вечірньої та заочної освіти*), збільшити термін навчання в результаті перепрофілювання ПТУ, технікумів і вузів у відповідності з потребами ринку праці. Необхідно скоріше розвивати несільськогосподарські галузі народного господарства в сільській місцевості для зайнятості жіночої молоді на селі. Можливі і такі форми розвитку зайнятості молоді як зайнятість в умовах неповного робочого часу, розподіл робочих місць між великою кількістю робітників, субсидована зайнятість і т.д.

3. Висновки та пропозиції

3.1. Однією з передумов забезпечення розвитку економіки України є розширення практики розробки економічного програмування розвитку ТВК областей України. Основними засадами розробки програм розвитку ТВК мають бути: глибокий науковий прогноз розвитку економічних процесів в державному і міждержавному поділі праці; чітка цільова спрямованість програм на захист інтересів регіону і держави в цілому; індикативність (*рекомендаційність*) програм; застосування системи стимулів для зацікавлених приватних і державних підприємств у виконанні програмних рекомендацій.

3.2. Складовою частиною механізму розробки програм мають бути заходи щодо кадрового забезпечення розвитку ТВК області. Існуючу систему підготовки кадрів, передовсім інженерного та техніко-робочого складу слід орієнтувати на підготовку спеціалістів тих профілів, які відповідають галузевому профілю господарського комплексу області. Для Тернопільської області необхідно збільшити випуск спеціалістів для переробних галузей сільського господарства, сфери обслуговування, рекреаційного господарства.

3.3. Крім підвищення фахового рівня випускників, існуючу систему підготовки кадрів необхідно посилити знаннями загально-економічного характеру. Необхідно навчити молодих людей методам цивілізованого підприємництва, нормам і правилам поведінки в ринковому середовищі.

3.4. Основними завданнями вдосконалення існуючої системи підготовки і перепідготовки кадрів для ТВК області є передовсім: підвищення кваліфікації викладацьких кадрів ПТУ, технікумів; формування системи соціальних загально-людських цінностей з урахуванням підприємницької орієнтації, що притаманні ринковим відносинам; створення системи економічних мотивацій підвищення рівня кваліфікації у працівників підприємств усіх форм власності.

4. Основні положення дисертації викладені автором в таких публікаціях:

4.1. Методологічні основи створення системи економічного програмування розвитку області. //36. Соціально-економічні проблеми управління регіоном в умовах ринкової трансформації економіки. Львів: ІРД НАН України - 1994 - 0.5 д.а. (0.2 - особисто автора).

4.2. Про ієрархію інвестиційних пріоритетів економічного розвитку Карпатського регіону. //36. Проблеми регіональної політики. Ужгород: вид-во "Патент" 1995, у співавторстві, 0.4 д.а. (0.2 - особисто автора).

4.3. Сінкевич Н.І. Кадрове забезпечення розвитку територіально-виробничих комплексів (*програми підхід*). Препр.- Львів, Інститут регіональних досліджень НАН України - 1995 - 2.3 д.а.

А н н о т а ц и я

Синькевич Н.М. Кадровое обеспечение развития территориально-производственных комплексов.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности **08.09.02.** - **"Занятость и рынок труда"**.

Институт региональных исследований НАН Украины, Львов, 1996.

Защищается диссертация, в которой исследуются пути совершенствования системы профессионального обеспечения развития территориально-производственных комплексов в условиях рыночных форм хозяйствования на основе использования программных методов. Предложено структуру организационно-экономического механизма профессионального и общеобразовательного экономического обеспечения программ развития ТВК.

A n n o t a t i o n

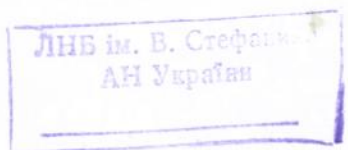
Sin'kewych N.I. Professional Provision for the Development of Territorial (*Pegional*) Production Complexes (*programme approachh*).

The thesis is submitted for the scientific degree of the Master of Economy will specialization **08.09.02** **"Employment and Labour Market"**.

Institute of Regional Research of the National Academy of Sciences, Lviv 1996.

The thesis rohich is defended investigates ways of improviong professional provision for the development of territorial-production complexes under market relations on the basis of prodramme methods. It presents the structure of the orgazation-economic mechanism for the professional and general training economic provision of territorial production complexes programmes.

Ключові слова: територіальний комплекс, зайнятість, фахова освіта, загально-економічна освіта, програма, система.

111.1234

4435011

AB 34.111